

До спеціалізованої вченої ради
К 17.127.07 Класичного приватного
університету за адресою: 69002,
м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70б

Відгук

офіційного опонента, доктора юридичних наук, професора, заслуженого юриста України Колба Олександра Григоровича на дисертацію Прасова Олександра Олександровича «Кримінально-виконавчі засади забезпечення немайнових прав засуджених до позбавлення волі», подану на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право

Дисертація Прасова О. О. є рукописом, який складається з анотації (сторінки 2-16 цієї роботи); змісту (сторінки 17-18); вступу (сторінки 19-29), чотирьох розділів, що містять 21 підрозділ, висновків до кожного із розділів (відповідно: сторінки 118-122; 195-198; 306-310; 348-350); висновків (сторінки 351-359); списку використаних джерел (сторінки 360-402) та додатків (сторінки 403-421). При цьому загальний обсяг дисертації становить 421 сторінок, із них основний текст займає 363 сторінки.

У вступі дисертації (сторінки 19-29) автором наведені аргументи щодо обґрунтування вибору та актуальності теми дослідження (сторінки 19-21), зазначено про її зв'язок з науковими програмами, планами, темами (сторінка 21); визначено мету і завдання дослідження (сторінки 21-23); а також об'єкт і предмет (сторінка 23) та методи дослідження (сторінки 23-24).

Крім цього, на сторінці 24 цієї роботи надана інформація про емпіричну базу дослідження, на сторінках 24-27 – про наукову новизну отриманих результатів; на сторінках 27-28 – про практичне значення отриманих результатів; на сторінках 28 – про апробацію матеріалів дисертації, на сторінці 29 – відомості про публікації дисертанта, тобто автор у повній мірі дотримався

тих формальних вимог, що пред'являються Міністерством освіти і науки (далі МОН) України до зазначеного структурного елементу (зокрема, вступу) будь-якої дисертації.

Як видається, використавши у вступі формальнологічні та догматичні методи, а також статистичні методи дослідження, О. О. Прасовповністю довів актуальність своєї наукової розробки.

З формальної точки зору можна констатувати, що автор дисертації обрав відповідно до цього мету дослідження, а також її завдання (сторінки 21-23 дисертації).

Беззаперечними можна вважати й визначені здобувачем об'єкт і предмет даного наукового дослідження (сторінка 23).

Виходячи з отриманих результатів цієї наукової розробки, а також висновків по зазначеній дисертації, достатніми слід визнати й застосовані у ході її розробки методи дослідження (сторінки 23-24).

У такому ж контексті варто оцінити й зібрані О. О. Прасовим та використані у змісті дисертації й емпіричні матеріали дослідження (сторінка 24), а саме – аналітичні та статистичні дані Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини за період з 2002 р. по першу половину 2020 р.; Державної кримінально-виконавчої служби України (ДКВС), Міністерства юстиції України, Офісу Генерального прокурора України за період 2010–2020 рр.; результати анонімного опитування 245 працівників правоохоронних органів, ДКВС, суддів, адвокатів, громадських активістів, працівників закладів вищої освіти Київської, Запорізької, Харківської областей, щодо стану забезпечення немайнових прав засуджених та можливих перспектив у цій сфері.

У свою чергу, практичне значення застосування отриманих результатів у різних сферах суспільної діяльності (правозастосовній практиці та в освітньому процесі) (сторінки 27-28 дисертації) не тільки підтверджує попередній висновок, але й свідчить про прикладний характер цієї наукової розробки.

Важливою також є інформація про апробацію матеріалів даної дисертації (сторінка 28).

Як показало вивчення змісту цієї наукової розробки, у цілому відповідає вимогам й визначена О. О.Прасовим структура, обсяг та технічне оформлення даної дисертації.

Оцінка обґрунтованості наукових положень дисертації, їх достовірності та новизни.

Достовірність та наукова обґрунтованість положень, висновків і рекомендацій, що сформульована у науковій роботі О. О.Прасова, є беззаперечними.

Зазначена оцінка ґрунтується на результатах опрацьованих здобувачем та використаних у тексті дисертації наукових, навчальних і нормативно-правових джерел (всього 416 найменувань на 42 сторінках) (сторінки 360-402), зібраних у ході даного дослідження статистичних та інших емпіричних матеріалів (сторінка 24), а також виведених здобувачем на цій основі елементів наукової новизни (всього 19 положень) (сторінки 24-27), кожен із яких відображено в певній рубриці, а саме: вперше 5 науково обґрунтованих результатів свого дослідження; удосконалено – 7 положень та дістали подальшого розвитку – теж 7 положень. Зокрема, вперше на дисертаційному рівні розроблено низку науково обґрунтованих автором змін і доповнень у чинне законодавство України з питань, що стосуються забезпечення немайнових прав засуджених до позбавлення волі (сторінка 25).

Крім цього, здобувачем удосконалено зміст понять гідність, честь, безпека, довкілля (сторінка 26), а також нормативні положення ст. 282 Цивільного кодексу України щодо визначення права на особисту безпеку фізичної особи (сторінка 26) та визначено сутність таких немайнових прав особи, засудженої до позбавлення волі, як право на: життя; ім'я (його використання, зміна тощо); працю; повагу до людської гідності та на гуманне ставлення; свободу пересування; особисту безпеку; сім'ю; житло; отримання освіти; безпечне для життя і здоров'я довкілля; медичну допомогу та охорону здоров'я, а також деяких спеціальних немайнових прав засуджених (сторінка 26).

Не викликають сумніву щодо теоретичної обґрунтованості та практичного значення й положення, що відображені в рубриці «набуло подальшого розвитку». До таких, зокрема, можна віднести обґрунтовану позицію автора про те, що праця засуджених є їх правом, а не обов'язком, та розуміння ним сутності особистих немайнових прав фізичної особи, як прав фізичної особи, які належать їй від народження або за законом, не мають економічного змісту та якими особа володіє довічно (сторінки 26-27).

Повнота викладу в опублікованих працях положень, висновків і рекомендацій.

Проведений аналіз опублікованих наукових розробок О. О.Прасова показав, що основні теоретичні положення, висновки і рекомендації відображені ним у 30 наукових працях, серед яких одна одноособова монографія, два розділи в навчальному посібнику, 18 статей, надрукованих у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, 2 – у зарубіжних наукових періодичних виданнях, 8 тезах – у збірниках наукових доповідей, оприлюднених на міжнародних, всеукраїнських науково-практичних конференціях та круглих столах.

Виходячи з цього та враховуючи 5-річний період дослідження обраної здобувачем теми дисертації (2016-2021 р.р.), слід констатувати, що кількість праць та інших результатів цієї наукової розробки, є достатніми для узагальнення та наукового обґрунтування вироблених її автором положень, висновків, рекомендацій і пропозицій по суті досліджуваної проблематики. При цьому варто також зазначити, що всі вказані вище наукові здобутки О. О.Прасова (30 наукових праць) і по формі, і по змісту та об'єму відповідають вимогам МОН України, що пред'являються до кожного окремо взятого виду наукових розробок, та у повній мірі кореспондуються і відображають змістовні положення його дисертації.

Крім цього, вивчення як змісту дисертації, так і опублікованих праць дає підстави стверджувати, що зазначене наукове дослідження О. О.Прасовим проведено самостійно, а апробації матеріалів його дисертації (сторінка 28)

здійснена згідно рекомендацій МОН України на 8-ти міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях і круглих столах, що є також достатнім з огляду оцінки репрезентативності отриманих здобувачем результатів даного дослідження.

Про наукову новизну та теоретичну і практичну цінність цієї дисертації свідчать також й інші її положення, висновки та пропозиції, що відображені у відповідних її розділах і підрозділах. Зокрема, у розділі 1 «Теоретичні засади дослідження механізму забезпечення немайнових прав засуджених до позбавлення волі осіб», який складається з 5-и підрозділів (сторінки 30-122), до положень, що мають доктринальне та прикладне значення, можна віднести наступні:

1. Проведений здобувачем ґрунтовний аналіз тих наукових праць, що склали методологічне підґрунтя для проведення даного дослідження (сторінки 30-33; підрозділ 1.1. дисертації).

2. Виведеним структура конституційно-правового статусу особи (сторінка 35; підрозділ 1.1.).

3. Висновок здобувача про те, що категорія «правовий статус людини і громадянина» охоплює всі вказані конституційні та інші права, свободи, законні інтереси особи, закріплені в інших законодавчих актах, оскільки передбачені Конституцією України права не є вичерпними (сторінка 47; підрозділ 1.1.).

4. Науково обґрунтована позиція дисертанта щодо того, що кримінологічну політику на сучасному етапі розвитку держави можна визначити як певну функціональну дефініцію влади (сторінка 38; підрозділ 1.1.).

У свою чергу, у підрозділі 1.2. «Немайнові права фізичної особи в структурі правового статусу» (сторінки 40-49 дисертації) до найбільш цінних у теоретичному та практичних аспектах слід віднести такі результати цієї роботи:

а) висновок автора щодо відсутності у чинному законодавстві України поняття «особисті немайнові права» (сторінка 44), а також його оціночні критерії з цього приводу, а саме – зазначені права не мають економічного змісту та є

тісно пов'язаними з фізичною особою, оскільки фізична особа не може відмовитися від особистих немайнових прав, а також не може бути їх позбавлена (сторінка 44 дисертації);

б) сформульоване автором поняття «особисті немайнові права», під якимивін пропонує розуміти права фізичної особи, які належать їй від народження або за законом, не мають економічного змісту та якими особа володіє довічно (сторінка 45 дисертації);

в) констатація автором того факту, що окремими особистими немайновими правами як раз і виступають немайнові права і свободи осіб, засуджених до позбавлення волі, які наділені певним спеціальним правовим статусом, оскільки засуджені є окремою, специфічною категорією осіб(сторінки 77-78) (сторінка 50 дисертації).

У підрозділі 1.3. «Особливості правового статусу осіб, засуджених до позбавлення волі» (сторінки 50-67 дисертації) у цьому контексті до таких важливих положень даного дослідження можна віднести ті із них, що, зокрема, стосуються висновку автора про те, що немайнові права осіб, засуджених до позбавлення волі, характеризуються певною специфікою (сторінка 53 дисертації), а також його позиція щодо загальних прав, свобод та інтересів засуджених осіб, які регулюються не тільки положеннями Конституції України та КВК України, але й нормами цивільного, адміністративного, трудового, сімейного законодавства тощо (сторінка 58 дисертації). Крім цього, прикладне значення має й висновок здобувача про те, що окремі положення Правилвнутрішнього розпорядку установ виконання покарань (ПВР УВП) необґрунтовано обмежують особисті немайнові права осіб, засуджених до позбавлення волі, позаяк, як вірно вважає О. О. Прасов, обмеження прав засуджених можливе лише на підставі закону (сторінка 61 дисертації).

До найбільш важливих у теоретико-прикладному аспектах положень, які сформулював автор цієї роботи у підрозділі 1.4. «Окремі проблеми забезпечення особистих немайнових прав засуджених» (сторінки 67-108), можна віднести наступні:

а) вдало використаний у тексті дисертації на сторінках 67-68 зібраний автором дослідження емпіричний матеріал;

б) висновок автора про те, що у Кримінально-виконавчому кодексі України та ПВР УВП не конкретизовані правила поведінки засуджених під час проведення побачень, відбування покарання у дисциплінарному ізоляторі, під час роботи на виробництві, прийому їжі в їдальні або придбанні продуктів харчування та предметів першої необхідності у торговельній точці, а тільки відображені основні вимоги внутрішнього розпорядку, хоча і визначено сам порядок проведення таких заходів (сторінка 69 дисертації);

в) позиція дисертанта, відповідно до якої особливі труднощі зазнають представники адміністрації установ виконання покарань при роз'ясненні засудженим їх прав і обов'язків в період відбування покарання у виді позбавлення волі, закріплених в нормах різних галузей законодавства (сторінка 70 дисертації);

г) висновок здобувача про те, що чинне кримінально-виконавче законодавство не містить переліку ситуацій, коли міг би бути застосований конкретний захід заохочення або стягнення. Звідси, застосування конкретного заходу заохочення або стягнення залежить від службової особи установи виконання покарань (сторінка 73 дисертації).

Як показало вивчення змісту рецензованої дисертації, не мало важливих в теоретичному та практичному аспектах положень є й у підрозділі 1.5 «Захист особистих немайнових прав осіб, засуджених до позбавлення волі» (сторінки 108-117). Зокрема, до таких можна віднести наступні із них: висновок автора про те, що процесуальні права засуджених обумовлюються застосуванням положень КВК України, тобто їх процесуальні права обмежуються режимом відбування покарання, що визначається КВК України (сторінка 110 дисертації); професійно грамотно використаний на сторінках 114-115 та 116-117 емпіричний матеріал; науково обґрунтована пропозиція здобувача щодо створення інституту представництва прав засуджених у судах (сторінка 118 дисертації).

До таких, що витікають із змісту підрозділів та відображають їх сутність, слід визнати й висновки до розділу 1 (сторінки 118-122 дисертації).

У розділі 2 «Особисті немайнові права і свободи осіб, засуджених до позбавлення волі», який складається з 5-ти підрозділів (сторінки 123-198), до найбільш цінних у теоретичному та практичних аспектах можна віднести наступні положення дисертації О. О. Прасова, а саме – це:

1. Висновок автора, який він зробив на сторінці 127 (підрозділ 2.1 дисертації) про те, що пропозиції стосовно закріплення права на смерть на законодавчому рівні не мають перспектив з точки зору права і суперечать загально визнаним принципам моралі та етики.

2. Позиція здобувача, щодо того, що ніхто не може бути позбавлений життя без законної та справедливої підстави. Тобто право на життя може бути обмежено, але такі обмеження не повинні носити характеру свавільних (сторінка 129; підрозділ 2.1 дисертації).

3. Визначений дисертантом перелік випадків, коли за наявності певних обставин позбавлення засуджених життя не буде вважатись безпідставним (свавільним) (сторінка 131; підрозділ 2.1 дисертації).

У підрозділі 2.2 «Право осіб, засуджених до позбавлення волі, на гуманне ставлення та повагу до їх гідності» (сторінки 139-152 дисертації), як видається, до найбільш обґрунтованих положень можна віднести наступні: сформульоване на сторінці 142 авторське поняття «гідність людини», під якою дисертант пропонує розуміти сукупність фізичних та психічних особливостей, з яких складається особистість людини і які проявляються в її діях і поведінці у процесі її самооцінки своїх особистих якостей, здібностей, світогляду та свого значення у суспільстві яка ґрунтується на публічному визнанні цінності особи; висновок здобувача про те, що поняття «гідність» та «честь» є взаємопов'язаними. Цей зв'язок виражається у усвідомленні людиною власної значущості та в її оцінці суспільством (сторінка 145); позиція автора, згідно якої право засудженої особи на гуманне ставлення включає в себе, зокрема, і її право на належне матеріально-побутове забезпечення (сторінка 146).

У свою чергу, у підрозділі 2.3 «Право осіб, засуджених до позбавлення волі, на сім'ю» (сторінки 152-174) найбільш цінними у теоретичному та практичному аспектах можна вважати наступні положення цієї дисертації:

а) виведені автором цієї роботи основні елементи (їх, на думку дисертанта, є чотири), що складають зміст поняття «право на сім'ю» (сторінка 154);

б) науково обґрунтована пропозиція здобувача щодо доповнення ст. 4 Сімейного кодексу України правом особи на підтримання зв'язків із сім'єю (сторінка 155);

в) висновок автора про те, що ні переміщення засудженого, ні короточасні виїзди за межі виправних і виховних колоній не забезпечують можливості засудженого реалізувати своє право на створення сім'ї, якщо обидва (чоловік та жінка) відбувають покарання в установах виконання покарань (сторінка 164).

У підрозділі 2.4 «Особливості права на свободу пересування осіб, засуджених до позбавлення волі» (сторінки 174-188 дисертації) до найбільш цінних у теоретичному та практичному аспектах можна віднести такі положення цієї дисертації: висновок автора про те, що до особливих умов обмеження права на свободу пересування належать лише ті, які передбачено законом держави, оскільки вони є необхідними у демократичному суспільстві в інтересах національної, громадської безпеки чи безпеки окремих осіб (їх життя, здоров'я, моралі), а також – для забезпечення громадського порядку або з метою захисту прав і свобод інших осіб (сторінка 175); позиція здобувача відносно того, що категорія «свобода пересування» містить у собі два основних елементи: внутрішній, тобто можливість фізичної особи вільно пересуватись по території України, та зовнішній – можливість фізичної особи вільно залишати територію України, а для громадян України передбачено ще й свободу повернення в Україну (сторінка 176); думка дисертанта, зміст якої полягає в тому, що особа, засуджена до позбавлення волі може реалізувати зазначене право, однак лише частково – в межах, передбачених законом. Законодавче

обмеження права на свободу пересування обумовлюється характеристикою осіб, засуджених до позбавлення волі (сторінка 188).

Як показали результати вивчення дисертації О. О. Прасова, не мало цінних у теоретичному та практичному значеннях положень є й підрозділі 2.5 «Право осіб, засуджених до позбавлення волі, на особисту безпеку» (сторінки 188-195), а саме:

1) висновок автора про те, що не можна зводити сутність права засуджених на особисту безпеку лише до можливості звернутися із заявою до будь-якої посадової особи органу чи установи виконання покарань з проханням про забезпечення особистої безпеки у разі виникнення небезпеки життю і здоров'ю (сторінка 192);

2) науково обґрунтований погляд здобувача, згідно якого особиста безпека є умовою існування фізичної особи, яке передбачає відсутність будь-якого протиправного насильства над людиною. Однак, на його думку, випадки протиправного насильства є невинятковими у місцях відбування покарань у виді позбавлення волі (сторінка 193).

Такими, що витікають із змісту підрозділів та відображають у повній мірі зміст проблем, які визначені у їх назвах, можна вважати й висновки до розділу 2 (сторінки 195-198 дисертації).

Вивчення змісту дисертації О. О. Прасова свідчить також про те, що у розділі 3 даної дисертації «Соціальні та культурні немайнові права і свободи осіб, засуджених до позбавлення волі», який складається з 7-ми підрозділів (сторінки 199-310) є також низка найбільш обґрунтованих положень, висновків і рекомендацій автора. До таких, зокрема, варто віднести наступні із них:

а) висновок здобувача про те, що реформа системи охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України відповідає актуальності питання необхідності забезпечення неупередженого встановлення діагнозу лікарем та якісного надання медичної допомоги особі, засудженій до позбавлення волі, та узгоджується з міжнародними нормами права та світовою практикою (сторінка 228; підрозділ 3.1.);

б) пропозиції здобувача щодо вирішення проблем, пов'язаних із запобіганням латентної злочинності при реєстрації заяв і повідомлень про вчинені правопорушення (сторінка 239; підрозділ 3.2.);

в) думка дисертанта про те, що при фінансуванні пенітенціарної системи освіти проблеми виникають не тільки у зв'язку з недостатньою кількістю коштів, але й у зв'язку з неузгодженістю законодавства у цій сфері (сторінка 258; підрозділ 3.3);

г) висновок автора про те, що право на безпечне для життя і здоров'я довкілля означає забезпечену законом можливість особи, зокрема і такій, яка відбуває покарання у місцях несвободи, користуватися здоровим та сприятливим для життя навколишнім природним середовищем, дихати чистим повітрям, вживати чисту питну воду (сторінка 268; підрозділ 3.4);

г) сформульоване на сторінці 281 (підрозділ 3.5) автором поняття «право на ім'я особи, засудженої до позбавлення волі», під яким, на його думку, слід розуміти її особисте немайнове право щодо володіння своїм іменем, його використання, а також право засудженого вимагати від оточуючих його дотримання (сторінка 281; підрозділ 3.5);

д) науково обґрунтовано позицію здобувача про те, що залучення засуджених до праці є одним з основних видів їх ресоціалізації, при тому, що заняття трудовою діяльністю – це право засудженого (сторінка 300; підрозділ 3.6);

е) висновок автора цієї роботи про те, що Фактично, право на листування засудженого обмежено у частині його спілкування з родичами або іншими особами. Таке обмеження є необхідним заходом для забезпечення прав фізичних та юридичних осіб, суспільної безпеки, для підтримання правопорядку в колонії та профілактики і запобігання втечі засуджених (сторінка 305; підрозділ 3.7);

Такими, що відповідають змісту дисертації та є наслідком узагальнення отриманих у підрозділах роботи результатів, слід визнати висновки до розділу 3 (сторінки 305-310).

У розділі 4 «Спеціальні права, свободи та законні інтереси осіб, засуджених до позбавлення волі», який складається з 4-х підрозділів (сторінки 311-350), до найбільш важливих висновків, пропозицій, рекомендацій і положень, що сформулював О. О. Прасов у своїй роботі, можна віднести наступні із них:

1. Науково обґрунтована позиція здобувача про те, що адміністрація установи виконання покарань повинна забезпечувати засудженим належне матеріально-побутове забезпечення відповідно до кримінально-виконавчого законодавства України та в рамках державного фінансування витрат на таке забезпечення, а також – контролювати процес такого забезпечення та створювати для цього необхідні умови (сторінка 315; підрозділ 4.1).

2. Вдало використані у тексті дисертації зібрані автором емпіричні матеріали, що стосуються матеріально-побутового забезпечення засуджених до позбавлення волі (сторінки 316-317; підрозділ 4.1).

3. Висновок дисертанта про те, що право на звернення осіб, засуджених до позбавлення волі, є взаємопов'язаним з загальними конституційними правами людини та громадянина, які належать будь-якій особі та закріплюються Конституцією України (сторінка 321; підрозділ 4.2).

4. Позиція здобувача, відповідно до якої на сьогодні право на звернення осіб, засуджених до позбавлення волі, не може бути гарантоване в установах виконання покарань у повному обсязі (сторінка 327; підрозділ 4.2).

5. Науково обґрунтований погляд дисертанта щодо того, що кримінально-виконавче законодавство щодо дотримання прав засуджених, зокрема і такого спеціального права, як отримання передач, не є досконалим (сторінка 332; підрозділ 4.3).

6. Висновок автора про те, що у вітчизняному кримінально-виконавчому законодавстві деякі норми, які стосуються спеціального права засудженої особи на отримання передач, потребують уточнення (сторінка 336; підрозділ 4.3).

7. Позиція дисертанта, відповідно до якої всупереч приписам статті 110 КВК України у пункті 47 Правил внутрішнього розпорядку установ виконання

покарань зазначено, що тривалість побачень установлюється адміністрацією установ виконання покарань залежно від пропускнуої можливості приміщень, у яких вони проводяться(сторінка 342; підрозділ 4.4).

8. Пропозиція автора, згідно якої у статті 134 КВК України має бути закріплене положення відповідно до якого засудженим, які тримаються у дисциплінарному ізоляторі, карцері або приміщенні камерного типу (одиначній камері), забороняються тривалі побачення, водночас начальник установи, як виняток, з метою виховного впливу може надати короткострокове побачення таким засудженим з членами їх сім'ї та родичами (сторінка344; підрозділ 4.4).

Такими, що витікають із змісту визначених підрозділів, є висновки до розділу 4 даної роботи (сторінки 348-350).

У цілому такими, що у певній мірі відповідають вимога МОН України, можна визнати й висновки по цій науковій розробці (сторінки 351-359).

Відповідно до формальних вимог МОН України, оформлено здобувачем і список використаних у цій дисертації джерел (всього 416 найменувань) (сторінки 360-402). При цьому варто зазначити, що всі вони відповідають темі обраного дослідження.

У даній дисертації є, крім цього, відповідні додатки, кожен із яких вміло та по суті використаний у тексті зазначеного наукового дослідження (сторінки 403-421).

Повністю по змісту і структурі співпадає з дисертацією й автореферат цієї роботи, який складається із 40 сторінок та відповідає вимогам МОН України, що пред'являються до такого виду наукових розробок.

Разом з тим, варто зазначити, що у дисертації О. О. Прасова є ряд дискусійних та спірних положень, рекомендацій і висновків, які мають стати одним із елементів предмету її захисту, а також зобов'язують здобувача навести додаткові аргументи з приводу своєї позиції по суті проблематики, а саме:

1. Визначивши предметом даного дослідження кримінально-виконавчі засади забезпечення немайнових прав засуджених до позбавлення волі, дисертант у своїй роботі так і не вивів дане поняття та не здійснив аналіз його

системоутворюючих ознак, що важливо з огляду оцінки теоретичного значення отриманих у ході даного дослідження результатів та з'ясування їх цінності у контексті практичного застосування.

Крім цього, з'ясування змісту даних засад необхідно ще й тому, що такий підхід логічно пояснив би як структуру цієї дисертації, так і визначені автором завдання дослідження (сторінки 21-23).

2. Всупереч встановленій практиці наукових досліджень такої категорії дисертацій, здобувач у структурі роботи не закріпив таких спеціальних підрозділів, як «Стан наукових досліджень з означеної проблематики» та «Методологія досліджень», що не в повній мірі відповідає вимогам МОН України з цих питань, а також знижує рівень теоретичної та практичної значущості отриманих в ході даного наукового пошуку результатів.

Крім цього, враховуючи, що одним із головних завдань будь-якої докторської дисертації є виведення концепцій, доктрин і стратегій, які стосуються змісту досліджуваної проблематики, такий підхід автора вплинув також на презентабельність цієї роботи у цілому. До того ж наукова новизна отриманих результатів дослідження (сторінки 24-27) містить лише 12 положень, у той самий час, коли здобувач визначив 21 завдання дослідження.

3. Розкриваючи питання про забезпечення особистої безпеки засуджених до позбавлення волі (сторінки 188-195; підрозділ 2.5), здобувач не в повній мірі використав у цьому контексті положення дисертацій таких учених, як: Д.С.Белкіної, А. В. Годлевської-Коновалової, І. О. Колба, І. М. Копотуна, В.Я.Конопельського, Н. В. Рябих, а також інші наукові розробки з означеної проблематики (підручники та навчальні посібники тощо).

Зазначений підхід призвів до того, що отримані результати дослідження по цьому питанню не в повній мірі відображають зміст наукової новизни даного дослідження, а отже, знижують рівень теоретичного та практичного значення отриманих результатів дослідження. До того ж

4. Без будь-яких пояснень та всупереч існуючому кримінально-виконавчому законодавству України дисертант у роботі нерідко вживає терміни,

які відсутні у ньому, а саме: виправні установи (сторінка 70; підрозділ 1.4); установи виконання покарань пенітенціарної служби (сторінка 67-68; підрозділ 1.4); пенітенціарна система освіти (сторінка 258; підрозділ 3.3); т. ін.

Як свідчить практика, на сьогодні в Україні функціонують кримінально-виконавчі установи закритого типу (ст. 11 КВК), а не виправні установи; створена та діє кримінально-виконавча система, а не пенітенціарна система (Закон України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України»), а замість пенітенціарної служби ще у 2016 році створені Департамент ДКВС Міністерства юстиції України та його міжрегіональні управління на місцях.

Більш того, досі в нашій державі на рівні Верховної Ради України не затверджений жоден закон, який би створив правові засади діяльності пенітенціарної системи, а тому не вірною є позиція тих авторів (як теоретиків, так і практиків), які видають бажане за дійсне та поспішно вводять в обіг категорії та поняття пенітенціарного характеру, що не кореспондується із змістом кримінально-виконавчого законодавства, позаяк для цього не має відповідних умов і засад діяльності (фінансових, матеріально-технічних, нормативно-правових тощо).

5. У тексті роботи, зокрема, у підрозділі 1.2 автор вивів поняття «особисті немайнові права» (сторінка 45), але не здійснив у подальшому аналізу системоутворюючих ознак, які складають його зміст, що важливо у контексті оцінки отриманих результатів дослідження, а також встановлення теоретичного та практичного значення сформульованого ним визначення.

Аналогічну прогалину дисертант допустив і при формулюванні інших понять, наприклад, у підрозділі 1.1 (сторінки 30-39); підрозділ 1.3 (сторінка 50-67); підрозділі 2.2 (сторінка 142); т. ін.

6. На сторінці 113 дисертації (підрозділ 1.5) автор цієї роботи помилково вважає, що і досі прокуратура у судах представляє цивільні позови засуджених до позбавлення волі, позаяк після внесених у Конституцію України та Закон України «Про прокуратуру» змін цей орган не здійснює так званого загального

нагляду, у тому числі позбавлена права представництва фізичних і юридичних осіб у судах.

Проте, не дивлячись на вказані вище зауваження, слід констатувати, що вони носять теоретико-пізнавальний та рекомендаційний характер і **суттєвого впливу на отримані в ході даного дослідження результати не мають**, як, власне, і в цілому **не впливають** на високий рівень проведеного здобувачем наукового пошуку.

Висновок: дисертація Прасова Олександра Олександровича «Кримінально-виконавчі засади забезпечення немайнових прав засуджених до позбавлення волі», яка подана на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право, є:

1. Завершеним особистим рукописом, у якому вирішена наукова проблема, що склала зміст предмету даного дослідження.
2. Такою роботою, що у повній мірі відповідає вимогам пунктів 9, 10, 12, 13 Порядку присудження наукових ступенів, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (з відповідними змінами та доповненнями), а її автор заслуговує присудження

наукового ступеня доктора юридичних наук по обраній спеціальності 12.00.08 (081 – Право).

Офіційний опонент:

професор кафедри політології управління та державної безпеки Волинського національного університету імені Лесі Українки
доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України
«__» квітня 2021 року

О. Г. Колб

